

Positief advies aan NVAO voor RAOS en ZAOS

Opleidingsscholen beoordeeld door de NVAO

Begin oktober 2014 werden de Zeeuwse Academische Opleidingsschool (ZAOS) en de Reformatorische Academische Opleidingsschool (RAOS) in opdracht van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) beoordeeld. Bij beide opleidingsscholen heeft het panel aangegeven een positief advies te gaan uitbrengen aan de NVAO. We praten erover met Wim Westenberg, directeur van de ZAOS, en met Johan Strijbis, instituutskoördinator van de ZAOS en de RAOS, de opleidingsschool die verbonden is aan Driestar hogeschool. Wat zijn hun ervaringen met de visitatie?

Dat Westenberg en Strijbis samen aan tafel zitten voor dit gesprek, heeft te maken met de relatie tussen deze opleidingsscholen en de daaruit voortvloeiende samenwerking tussen beide heren. In de ZAOS participeren vijf hogescholen, waaronder De Driestar. Strijbis is zodoende betrokken bij beide opleidingsscholen.

De RAOS en de ZAOS

In de Reformatorische Academische Opleidingsschool (RAOS) werkt Driestar hogeschool (Gouda) samen met zes reformatorische scholen voor voortgezet onderwijs, verspreid door het land.

Bij de Zeeuwse Academische Opleidingsschool (ZAOS) zijn vijf lerarenopleidingen betrokken: Hogeschool Rotterdam, Fontys Lerarenopleiding Tilburg, HZ: University of Applied Sciences in Vlissingen, Christelijke Hogeschool Ede en Driestar hogeschool in Gouda. Alle 21 vo- en mbo-scholen in Zeeland participeren in deze opleidingsschool.

Visitatiecircus

“Omdat onze opleidingsschool met meerdere hogescholen samenwerkt, was het de vraag op welke hogeschool we de visitatie zouden organiseren”, vertelt Westenberg. “We hebben gekozen voor De Driestar, omdat wij als opleidingsschool het langst met deze partner samenwerken. Daarnaast lag het voor de hand om voor De Driestar te kiezen, omdat wij ook een leerlijn ‘identiteit’ hebben. Onze keuze voor De Driestar betekende overigens wel dat we zo’n anderhalf jaar eerder beoordeeld werden, want de beoordeling van de ZAOS was gepland in 2016. Over de langetermijndoelen konden we bij deze visitatie daardoor nog niet veel zeggen. Dat hebben we van tevoren bij het panel aangegeven.”

De visitaties van de RAOS en de ZAOS vonden dus allebei plaats op De Driestar. Dit gebeurde in de eerste week van oktober, toen ook andere onderdelen van de hogeschool werden gevisiteerd (Driestar Educatief, de pabo en de lerarenopleiding VO). “Het was hier die week één groot visitatiecircus”, vertelt Strijbis. “Onze manager kwaliteitszorg had dat uitstekend georganiseerd en het was een voordeel dat onze opleidingsscholen daarbij konden aanhaken. We stonden op woensdag en op vrijdag op het programma, eerst de RAOS en op vrijdag de ZAOS. Dankzij de goede organisatie, verliepen de visitatiedagen prima; ook het visitatiepanel hield zich heel precies aan de tijden.”

Beide dagen werden positief afgesloten, want zowel de RAOS als de ZAOS kregen aan het eind van de dag te horen dat het panel een positief advies zou gaan uitbrengen aan de NVAO. De opleidingsscholen kunnen dus weer zes jaar voort.

Interne audits

Al in 2013, zo'n jaar van tevoren, begonnen de voorbereidingen. Strijbis. "Je bestudeert natuurlijk eerst goed het kader van de NVAO: welke eisen stellen ze precies? Je houdt je opleidingsplan kritisch tegen het licht, je gaat documenten verzamelen en je bespreekt allerlei aspecten nog eens goed met elkaar, bijvoorbeeld de rol van het onderzoek. Al die voorbereidende werkzaamheden staan in het teken van het schrijven van de kritische reflectie. Dat is een grote klus, waarvoor de betrokkenen overal weer heel goed moeten induiken. Je schrijft zo'n reflectie niet even op een achternamiddag; het kost veel tijd en overleg."

In het kader van de voorbereiding hebben beide opleidingsscholen in het voorjaar interne audits uitgevoerd, bij de RAOS op alle deelnemende scholen en bij de ZAOS bij een selectie van scholen. "Om de kwaliteit van de opleidingsschool te bewaken en te verbeteren, voeren we driejaarlijks zo'n interne audit uit," vertelt Strijbis, "maar nu viel deze samen met de op handen zijnde externe visitatie. Zo konden we de uitkomsten van de audits gebruiken om de kritische reflectie aan te scherpen. Dit heeft heel goed gewerkt."

Kritische reflectie

Beide heren benadrukken dat het belangrijk is om de kritische reflectie te laten schrijven of commentariëren door iemand die wat verder van de opleidingsschool af staat. "Daar kwamen wij gaandeweg achter", vertelt Westenberg. "Ons kernteam heeft de kritische reflectie zelf geschreven. We hebben de onderwerpen verdeeld over de zes leden van het kernteam. Dat ging op zich goed, maar wij hebben ons voorgenomen om er de volgende keer iemand bij te betrekken die wat meer afstand heeft. Je zit zelf zo diep in de materie, dat het risico van blinde vlekken niet denkbeeldig is."

De kritische reflectie van de RAOS is deze keer al geschreven door een relatieve buitenstaander, een beleidsmedewerker van De Driestar. Strijbis: "Zij heeft enige afstand, maar is inhoudelijk wel goed ingevoerd in de opleidingsschool. Ze heeft bijvoorbeeld alle interne audits bijgewoond. En wat ook heel belangrijk is: ze kan goed schrijven. Het panel hecht er waarde aan dat zo'n reflectie goed is geschreven en prettig leest. Je moet het kort en zakelijk houden, de onderwerpen bespreken die de NVAO heeft aangereikt en de achtergrondinformatie in bijlagen toevoegen. Ook is het belangrijk dat je de eigen praktijk gezond kritisch beschrijft. Je benoemt in de reflectie de pareltjes, maar geeft ook aan wat beter kan."

Deelnemers

Natuurlijk is het belangrijk om van tevoren zorgvuldig stil te staan bij de vraag welke mensen het panel op de dag van de visitatie te woord zullen staan. De opleiders en begeleiders die de gesprekken voeren, moeten een goede afspiegeling zijn van de opleidingsschool, vinden Strijbis en Westenberg. Bij de ZAOS heeft het kernteam de deelnemers geselecteerd. Westenberg: "We hebben gekozen voor mensen die al wat langer in de opleidingsschool actief zijn. Ook hebben we een aantal opleiders gevraagd die eerst begeleider zijn geweest en een aantal begeleiders die ervaring hebben met verschillende lerarenopleidingen. Het was niet moeilijk om een goede doorsnee van opleiders en begeleiders te selecteren, want we kennen elkaar allemaal goed."

Strijbis: “Voor de selectie van de studenten hebben wij de zes scholen gevraagd om drie studenten voor te dragen. Uit de 18 studenten die zij aandroegen, heb ik er acht geselecteerd. We hebben gekozen voor betrokken, opbouwend kritische studenten, die zelfstandig kunnen nadenken.”

Bij de ZAOS, waar 21 locaties participeren, is bij de selectie van studenten gelet op een goede spreiding over de verschillende opleidingslocaties, niveaus en studiejaren.

Alle deelnemers zijn goed geïnformeerd over wat hen op de visitatiedag te wachten staat en wat van hen wordt verwacht. “Het werkt niet om vragen en antwoorden te oefenen en de mensen voor te kauwen wat ze moeten zeggen,” vindt Strijbis, “maar we hebben de thema’s wel goed met de deelnemers doorgesproken. Ook hebben we de mensen een documentje gestuurd met een aantal praktische, eigenlijk vanzelfsprekende aandachtspunten, bijvoorbeeld dat je de panelleden een hand geeft, dat je niet met koffie binnen komt lopen en dat je elkaar niet corrigeert.”

Verrassingen

Achteraf constateren Westenberg en Strijbis dat 90 procent van de vragen aansloot bij de verwachtingen. Tien procent was in meer of mindere mate verrassend. “Er werd bijvoorbeeld veel nadruk gelegd op de opleiding van de opleiders en begeleiders”, vertelt Westenberg. “Daar werd diep op doorgevraagd en het panel heeft geadviseerd om in de opleidingsschool – zowel de RAOS als de ZOAS - meer masterdocenten aan te stellen. Omdat dat geen formele eis is en het een uitgangspunt van de opleidingsschool is dat ook bachelor-opleiders moeten kunnen participeren, vonden we dat verrassend. Verder viel mij op dat er zeer stevig werd doorgevraagd over onderzoek: wie wanneer onderzoek doet, wie het beoordeelt en hoe dat gebeurt. Ook studenten werden hierover intensief bevroegd. Onderzoek was een heel belangrijk onderwerp.”

“Men wilde bijvoorbeeld ook weten in hoeverre het onderzoek van studenten invloed heeft op de ontwikkeling van de school”, vult Strijbis aan. “Het panel wilde daarvan voorbeelden zien. Ik begrijp dat dat voor de academische kop een belangrijk punt is, maar omdat wij daarmee nog maar anderhalf jaar bezig zijn, konden we daarvan nog niet veel voorbeelden geven. Verder werden we verrast door de nadrukkelijke aandacht voor de relatie met de examencommissie. Het panel vond dat de examencommissie onvoldoende betrokken is bij de opleidingsschool en dat de relatie tussen de examencommissie en de opleidingsschool moet worden versterkt.”

Kans

De hogeschool kiest zelf welk certificeerbureau de visitatie in opdracht van de NVAO uitvoert. Dit bureau stelt ook het panel samen. Een kans, vinden Strijbis en Westenberg. “Wij hebben Certiked hiervoor gevraagd”, vertelt Strijbis. “Zij stelden in overleg met ons een panel samen en legden dat voorstel vervolgens aan de NVAO voor. Je hebt dus enige invloed op de samenstelling van het panel. Het is belangrijk dat je daar als opleidingsschool bovenop zit, zodat je te maken krijgt met een deskundig panel.” “Dat maakt het aan de andere kant extra spannend,” voegt Westenberg toe, “want dat betekent ook dat je pittige vragen kunt verwachten. In ons panel zaten bijvoorbeeld een paar mensen die de opleidingsschool van binnenuit kennen en die dus zeer goed waren ingevoerd. Je merkte dat aan de vragen die zij stelden: zij sloegen echt de spijker op de kop en lieten zich niet met een kluitje in het riet sturen. Daar moet je dus goed op voorbereid zijn.”